

कोशी प्रदेश अस्थिरताको कारण नहोस्

सर्वाधिक मतसहितको ढूलो दल भन्ने गरेको नेकपा एमाले नेतृत्वको एकमात्र प्रदेश सरकार पनि ढालेको छ। कोशी प्रदेशसभा मुख्यमन्त्री हिकमतकुमार कार्कीले राखेको विश्वासको मतको प्रस्ताव असफल भएपछि उनी पदमुक्त मात्र भएनन् उनी सम्बद्ध दल नेकपा एमाले देशभर प्रतिपक्षमा बस्न बाध्य भएको छ। प्रदेशसभाको तेस्रो अधिवेशनमा अन्तिम समयसम्म आफ्नो पक्षमा एकमत थाने मुख्यमन्त्री कार्कीको प्रयास विफल भएपछि प्रदेश सभाबाट एमाले नेतृत्वको सरकार पूर्णत बाहिरिन पुगेको छ। ५३ सदस्यीय कोशी प्रदेशसभामा गत पुस २४ गते एमालेका कार्की मुख्यमन्त्री भएका थिए। उसलाई राष्ट्रिय प्रजातन्त्र पार्टी, माओवादी केन्द्र र जसपाले समर्थन दिएका थिए।

सरकारका सहयोगी माओवादी केन्द्र र जसपाले समर्थन फिर्ता लिँदै साथ छाडेपछि विश्वासको मत माग्नु कार्की नेतृत्वको प्रदेश सरकारको बाध्यता थियो। संसदको यो अंकगणितको जानकार एमालेले कम भएको समर्थन संघीय पूरा गर्न सक्दो प्रयास गरेको पनि हो। सबैभन्दा पछि नामकरण भएको कोशी नाममै असहमति जनाउँदै आन्दोलन गरिरहेको पहिचानवादी समूहलाई रिभाउन नसकदा 'खुकुरीको धारमा' रहेको सत्ता मात्रै गुम्न संघीय प्रणाली माथि नै सवाल खडा गरिरहेको छ। समानुपातिक मतका आधारमा सबैभन्दा ढूलो पार्टी एमाले अब केन्द्रदेखि प्रदेशसम्मकै राज्य सञ्चालनको जिम्मेवारी र भूमिकाबाट मुक्त भएको छ। जुन राजनीतिक हिसाबले असफलताको द्योतक हो।

एमालेको सत्ता बमिर्गमनलाई कतिपय विश्लेषकहरूले पार्टी सत्तालाई केन्द्रिकृत गरेका कारण यस्तो संकट आएको बताएका छन्। पार्टीलाई आफ्ना अन्धमत्तहरूको जमघट बनाएको आरोप समेत लागेको सम्भर्भमा आजको परिस्थितिलाई सूक्ष्म विश्लेषण गर्नु एमालेका लागि हितकर हुनसक्छ यसबेला। संसदीय निर्वाचनमा थोरै सिटले दोस्रो बनेर पनि केन्द्रीय राजनीतिमा पुग्न सफल एमाले एकाएक प्रतिपक्षमा र हुँदैहुँदै प्रदेश सत्ताबाट समेत बाहिरिनुपर्ने कारणको खोजी गर्नु र गल्तीलाई सच्याएर नयाँ यात्रा शुरू गर्नु उसको आवश्यकता हुनु पर्छ। त्यसका लागि उदारतापूर्वक, पूर्वाग्रहमुक्त भएर, एउटै सिद्धान्तमा टेकेर राजनीति गरेका साना कम्युनिष्ट पार्टीहरूसँग पनि सहकार्य गर्ने औँट देखाउनुपर्छ। होइन भने आज उत्पल परिस्थिति र संकटसँपी 'कालो बादल' एमालेका लागि घातक हुनसक्छ।

रामहरि कार्की

नेपाल कृषिका लागि पर्याप्त सम्भावना भएको देखा हो। तर, दुर्घाया हाम्रो पुरातासम्म आइपुरा नेपाल कृषिप्रधान देश भनेर विवाद अउरो लाने अवस्था भइसकेको छ। कृषियाएक जमिन मासिसै र बाँधिँदछन्। मानिसहरू जति-जति गाँडबाट शहरतर बसाई सोको छन्, त्यसि त्यसि कृषि उत्पादन पनि खुन्चै गएको छ। धार्थखोलीका लागि पनि अरू खोली जातै भीज, भूमि, कृषि औजार, किसान, भूमि मार्थिको अधिकार आदि महत्वपूर्ण विषय हुन्।

कृषि बाटी मध्ये मुख्य रूपमा रुपमा रहेको धानका लागि नेपाल पकेट क्षेत्र जस्तो हो। तर, दुर्घाया धानमा पनि परिस्थिर हुँपर्न अवस्था बढै छ। पछिल्ला वर्षको तथ्याङ्क हेर्ने हो भने नेपालमा धानको आपूर्ति व्यवस्थापन गर्न सक्ने अवस्था हुँगाहुँदै पनि आयात बढिरहेको छ। यसै उत्पादन गरेर धान/चामलको आयात कम गर्न सकिने प्रचुर सम्भावना छ।

वि.सं. २०२० को दशकसम्म नेपाल दक्षिण एसियामा सबैभन्दा बढी धान उत्पादन गर्ने देश थियो। तर, ४०/५० वर्षको अन्तरालमा नेपाल धानमा निकै कमजोर बनेको छ। २०७७/०७८ मा आइपुरा सबैभन्दा कम धान उत्पादन गर्ने देशको रुपमा नेपाल रहेको छ। विगत पाँच वर्ष अर्थात् २०७४/०७५ देखि २०७८/०७९ मा पनि धानको उत्पादनमा २०७८/०७९ मा सबैभन्दा न्यून उत्पादन भयो। त्यसै २०७९/०८० मा पनि उत्पादन न्यून नै भयो। धान थन्याउने समयमा असिना र हावासहितको पासीले क्षति हुँदा उत्पादन घटेको थियो। २०७८/०७९, मा ५१ लाख ३० हजार मेट्रिक टनमात्र धान उत्पादन भएको थियो। त्यसै २०७९/०८० को केजी बढेर करिब ६० लाख १५ हजार मेट्रिक टन धान उत्पादन भएको थियो। त्यसै २०७७/०७८ मा ५६ लाख २१ हजार

सात सय १० मेट्रिक टन धान उत्पादन भएको थियो। आ.व. २०७५/०७६ मा धानको उत्पादन १२ देखि १३ प्रतिशतले बढ्दै अनुमान गरिए पनि त्यसो हुन सकेन। यो वर्ष मनसुनले राप्रो साथ दिएको हुँदा धान उत्पादन बढ्दै अनुमान गरिएको थियो। पछिल्ला वर्षमा कुल खेतीयोग्य जमिनको क्षेत्रफल ३० लाख ११ हजार हेक्टर रहेको पाइन्छ तर्फ तथ्याङ्क विवादगाङ्गा अनुसार पछिल्ला वर्षमा खेतीयोग्य जमिन खुम्चै गइरहेको छ।

आ.व. २०७८/०७९ मा चैतसम्म १४ अर्ब १७ करोड २३ लाख ८७ हजार स्पैयैं बराबरको ३७ करोड २० लाख ८७ हजार चार सय ११ केजी सेमी पलिस चामल आयात भएको छ। यसै गरी २०७८/०७९ चैतसम्म पलिस नारिएको चार अर्ब ४९ करोड ६३ लाख ९५ हजार स्पैयैं बराबरको छ करोड १८ लाख ८८ हजार चार सय ५३ केजी चामल आयात भएको छ। तथ्याङ्क हेर्दा २०७८/०७९ को चैतसम्म ६० अर्बका खाद्यान आयात भएको छ।

धानको उत्पादन घटदा चामल कारखानाहरू पनि बन्द हुन पुरोका छन्। विदेशबाट चामल आयात भवदा नेपालका करिब पाँच हजार चामल कारखाना

आयात गर्दै आएको छ। खाद्य पोषणका आधारमा प्रतिव्यक्ति प्रतिवर्ष एक सय ३८ किलो चामल आवश्यक पर्छ। विगत केही वर्ष अधिरेखि लगातार चामल, धान र धानका बीज आयात बढ्दै गएको छ।

आ.व. २०७८/०७९, चैतसम्ममा धानको बीज मात्र २४ करोड ८३ लाख ६९ हजार स्पैयैं बराबरको कूल १६ लाख ९९ हजार सात सय ८९ केजी आयात भएको छ। ठूलो परिमाणमा विदेशी मुद्रा विनियम गरी विदेशबाट चामल आयात गर्ने प्रयत्निमो अन्य गर्न, नेपालताई नै नयुको धान अवैधपय विदेश निर्यात भइरहेको अवस्थालाई अन्य गर्न, स्वदेशी धानचामल मिलहरू र त्यहाँबाट उत्पादन हुने भुमिलाई उपयोग गरी बोइलर मेसिन चलाउन उद्योगका एकाइहरू विस्थापन हुने क्रमलाई रोकन र तीन मिलहरूमा आश्रित जमजुदको रोजगारीलाई व्यवस्थित गर्न तथा वैदेशिक व्यापार घाटा न्यून गर्नका लागि सम्बन्धित पक्षले चासो दिन जस्ती देखिँन्छ।

हाल नेपालको कुल आवश्यकता ८० लाख मेट्रिक टनको ६० प्रतिशत धान पनि आपूर्ति व्यवस्थापन छैन। वैध चार अवैध तरिकाले छिमेकी देश भारतबाट चामलको उत्पादन भारतमा आपूर्ति व्यवस्थापन भइरहेको तथा बाहिरिएको छ। नेपालमा उत्पादन भएको धानको उत्पादन मूल्य नपाडेता व्यापारिमार्केत भारतमा अवैधपयमा धान पनि निकासी हुने गरेकोले यसतरफ सकालको चासो दिन आवश्यक छ। धानको उत्पादन बढ्नुमा धान बालीमा विभिन्न समयमा पर्याप्त वर्षा हुनुलाई पनि मुख्य कारण मानिन्छ। रासायनिक मलको आपूर्ति बढ़नु, प्राकृतिक प्रकोप नहुनु, रोपाइ खेतीकरणले बढी हुनु, वर्णशरीर जातका धानको क्षेत्रफल बढनु र कृषि आधुनिक परियोजना साथ वारा र तीन सुपर जोनबाट बृत्त रुपमा कार्यक्रम सञ्चालन हुनु हो भनिन्छ।

त्यसकारण यस्ता विषयामा सरकारले चासो दिनुपार्छ। किसिनलाई सहज हुने गरी सकारी निकायले काम गर्नुपर्छ। यसै गर्दा नेपालमा धानको आपूर्ति व्यवस्थापन गरेर चामल आयात कम गर्न सकिन्छ। अर्कोतरै नेपालमा अधियान नै चलाए बाँझो हुको जमिनमा खेती गर्नुपर्छ। तराईका फाँटहरूमा सकेसम्म धान उत्पादनलाई प्राथमिकता दिनुपर्छ। गोप

(कार्की न्यूनतम पारिश्रमिक निधिरिण समितिका सदस्य हुन्।)

'सुखानी सहादत स्थल'मा नयाँ बिरुवा रोपिने

असित खन्नू

जर्जुनधारा, असार १६। गत असार ८ गते परेको वर्षाङ्का कारण इलाम र भाषापारो रीमा क्षेत्रालयमा 'सुखानी सहादत स्थल'मा रहेको पाँच वटा रुपमध्ये ढेको मैना प्रजातीको रुखोको स्थानमा सोही प्रजातीको विरुद्ध रोने सहमति भएको छ।

स्थानीय सुखानी सामुदायिक पर्याप्त त्यस स्थलमा भएको घटनाको विपरिया आयोजित जनप्रतिनिधि, सरोकारवाला र सम्झौता पदाधिकारी तथा सदस्यहरूको सयुक्त बैठकले उक्त निर्णय गरेको हो।

समूहका अध्यक्ष मंगललिम्बुले लिम्बुको अध्यक्षतामा सम्पन्न बैठकले ढेलेको रुखोको भागलाई सुरक्षितरूपमा सोही परिसरमा राखिने, रुख ढेलेको स्थानमा सोही प्रजातीको नयाँ विरुद्ध रोपाइने र रुख ढेले कर्ममा स्तम्भको तल्लो भागलाई राखिने र रुख ढेलेको स्थानमा सोही प्रजातीको रुखोको भागलाई सुरक्षितरूपमा राखिने राखिन्दै पुनः मर्मान्तर गरेको हो।

सुखानी बोमोजिम काठमाडौं महानगरपालिकाका सामुदायिक विद्यालयको शिक्षकहरूले प्राप्त गर्ने निम्न अनुसारको तलब सुविधा प्राप्त गरिन्छ। निम्न अनुसारको तलब सुविधा प्राप्त नभएमा काठमाडौं महानगरपालिक

